

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

Департамент „Дизайн“

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. Станко Славчев Войков – НХА

на дисертационния труд на Биляна Валентинова Стоименова – докторант на самостоятелна подготовка в ДП „Дизайн“, професионално направление

8.2. Изобразително изкуство, научна специалност 8. Изкуства

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

Тема: „Дизайн на печатни издания в България в периода 19–20 век (1878–1944)“

Научен ръководител: проф. д-р Борис Сергинов

Трудът съдържа 181 страници текст с илюстративен материал (приложение) и автореферат, представящ в резюме основната част от доктората.

Културното и историческо развитие на човешката цивилизация е непосредствено свързано с писменостите през различните периоди на историята. От пещерните рисунки, идеограмите и пиктографични знаци през египетските йероглифи, клинописа на Месопотамия, финикийската и старогръцка азбука и развитието на съвременните писмености, бележат периоди на упадък и възход, намерил отзвук и в българската полиграфия в периода 19–20 век. Със своята кирилица България се нарежда в редиците на народите, оставили уникално наследство на света. Писмеността и книгосъздаването през периода на първата и втората Българска държава са били в основата на разцвета на културното ни наследство. Това наследство е стигнало до нас под формата на църковнославянски ръкописи и преписки с историческа културна ценност. В

епохата на българското Възраждане, предхождащо периода на 19–20 век, бурно се развиват книгопечатането след откритието на Гутенберг. Печатните издания се създават главно в чужбина и имат религиозно-просветителска тематика. Именно на след освободенския период е посветен настоящият труд. В началото на труда докторантът си поставя шест основни цели, свързани с конкретиката на труда и областите на развитие на графичния дизайн, печатните издания, както и въведението в темата.

В трети раздел е разгледано влиянието на ръкописната българска книга от Първата и Втората български държави и значението ѝ в по-нататъшното книгоиздаване. Накратко са описани най-характерните черти на ръкописната книга и книжовните центрове на тази дейност.

Четвърти раздел е посветен на първите печатни български книги с характерния си религиозен характер и книжовниците, посветили живота си на тази дейност. Вниманието привлича подробното разглеждане на книгата на Христофор Жеферович „Стемографията“, представяща славното минало на славянските народи. Софроний Врачански и Паисий Хилендарски и тяхната просветителска дейност също влизат в полезрението на този раздел. Разгледани са и други възрожденски автори, които са оставили своята следа в книгоиздаването. Отбелязана е и методиката на технологиите на книгопечатните издания и полиграфските способности.

Пети раздел е посветен на същинския предмет на доктората и развитието на печатните издания през упоменатия по-горе период 19–20 век. Първите печатници след Освобождението и тяхната роля за развитието на печатно дело, намират отзвук в този раздел, като подробно се упоменават първите печатари и издания с периодичен и светски характер. Изброени са съдържанието и тематиката на печатните издания, като внимание е отделено на научната и детска литература.

В шести раздел е разгледан един от основните елементи на печатните издания – шрифтът. Основната част от този раздел е съставена на базата на книгите на проф. В. Йончев „Шрифта през вековете“ и „Книгата през вековете“. Разглеждането на шрифтовете в България през 19–20 век и тяхното

хронологично развитие, както и авторите, създаващи специфичен стил, са намерили място в този раздел. Първите български илюстратори като Никола Петров, Александър Божинов, Харалампи Тачев, Стоян Сотиров и Борис Ангелушев са отбелязани като основоположници на съвременния български шрифт. Направени са важни изводи за влиянието на шрифта върху печатните издания у нас. Изяснена е ролята на типографията върху печатните издания и елементите на шрифтовете. В този раздел е необходимо да се направи класификация на шрифтовете според различните теоретици, практики в тази област.

Разглеждането на фотографията като средство за илюстриране в печатните издания, намира място в следващия раздел. Вестникарският бранш и другите видове периодичен печат са разгледани, като пример за решения, подчинени на изискванията на този период от развитието на полиграфията. Творчеството на Борис Ангелушев като основоположник-оформител на българската книга и печатни издания е разгледано подробно. Отделено е място и на първите български списания с различна тематика. Печатните издания в периода от началото на 20 век до Първата световна война бележат обновление в тематичната си насоченост и широкоспектърно технологично обновление, модернизацията на технологиите в печатарската индустрия дава по-широки възможности за реализация на модерните графични решения на изданията. Модифицират се художествените вкусове на потребителите, което безспорно играе роля в крайния дизайн на изданията. Появяват се хумористични издания, карикатури и шаржови илюстрации. В този раздел са разгледани именно споменатите по-горе жанрови издания. В периода от края на Първата световна война до 1944 година се наблюдава бурно развитие на книгоиздаването, периодичния печат и специализираните издания, включително и на детско-юношеската литература. В този раздел докторантката е взаимствала някои от текстовете от издание с подобен критичен характер.

В заключителните бележки на труда са направени изводи за периода 18–19 век, които дават предпоставка за сериозното научно изследване. Библиографията съдържа списък на изданията, които са ползвани за

изследването на доктората. В 116-те страници текстови материал са засегнати важни етапи от развитието на българските печатни издания и е разгледан значителен историографски материал за гореспоменатия период. Отбелязани са значителен брой автори и издания, характеризиращи графичното оформление на печатните издания от Възраждането до 1944 година. Представеното приложение съдържа 48 страници илюстративен материал, представящ интересните издания от гореспоменатия период, както в книгопечатането, така и в периодичния печат.

Препоръки към труда:

- Необходимо е да се разгледа класификацията на шрифтовете, създадени от различни автори и представени в книгата на Васил Йончев „Древен и съвременен български шрифт“.
- Необходимо е да се изясни точният характер на групите и семействата шрифтове, според методиката на изграждане (семейства шрифтове с отвесна ос; с наклонена ос; с хоризонтална ос и др.).
- Необходимо е, когато се ползва текст от други издания, те да бъдат упоменати и да бъде посочено ясно, че текстът е цитат от тези издания.
- Има необходимост да се обогати и разшири приложението на илюстративния материал с издания, които могат да се намерят в Националната библиотека и Централния фотоархив.
- Полезно би било да се направи класификация на печатните издания през периода 19–20 век.

В заключение трудът на Биляна Валентинова Стоименова обхваща един значителен по обем исторически период от развитието на книгоиздаването в България. Обемът на дисертацията е необходимо да бъде разширен, за да стане представянето на този период по-пълно и всеобхватно. Темата, представена в този труд, е значима и изключително интересна. Препоръчвам трудът да бъде обогатен и доразвит на базата на гореспоменатите критични бележки, за да стане по-всеобхватен и аналитичен от гледна точка на художественото оформление и дизайн на печатните издания. Изказвам становище докторатът да

бъде коригиран, съгласно упоменатите по-горе бележки и да бъде разгледан на по-късен етап след корекциите.

Доц. Станко Войков,
ръководител катедра „Индустриален дизайн“, НХА

19.05.2017 г.